

Quicksan Flora en Fauna

Concept

Landgoed Engelaar
gemeente Renswoude

In opdracht van buRO
november 2015

van den **Bijtel** ecologisch onderzoek

Quickscan Flora en Fauna
Landgoed Engelaar
gemeente Renswoude

In opdracht van buRO

Tekst:	H.J.V. van den Bijtel
Fotografie:	H.J.V. van den Bijtel (HB) & H. van de Vendel (HV)
Beopublicatie:	201512
November 2015	
Omslagfoto	voorzijde van boerderij Engelaar (HV)

van den **Bijtel** ecologisch **o**nderzoek

Uilenkamp 22
3972 XS Driebergen-Rijsenburg
tel./fax 0343 – 521021
e-mail h.j.v.vdbijtel@planet.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Het onderzoek	2
3	Het plangebied	2
3.1	Ligging	2
3.2	Inrichting en gebruik	3
3.2.1	Gebouwen	3
3.2.2	Gronden rondom de bebouwing	5
3.2.3	Naaste omgeving van het erf	5
4	De plannen voor boerderij Engelaar	6
5	De actuele en potentiële natuurwaarden	7
5.1	Vleermuizen	7
5.2	Das	7
5.3	Vogels	8
5.4	Overige diersoorten	8
5.5	Planten	8
6	De plannen in relatie tot wet- en regelgeving	9
6.1	Flora- en Faunawet	9
6.2	Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur	9
7	Conclusies	11
8	Literatuur	12

1 Inleiding

Voor een deel van Landgoed Engelaar in de gemeente Renswoude wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In dit bestemmingsplan wordt de agrarische bestemming van boerderij Engelaar, gelegen aan de Utrechtseweg 5, omgezet naar de bestemming 'wonen'. Tevens wordt voorzien in de sloop van een groot deel van de bestande bebouwing in ruil voor de bouw van een extra woning. Daarnaast zal langs de Lunterse Beek natuurontwikkeling plaatvinden.

Om te bepalen of het nieuwe bestemmingsplan voldoet aan de vereisten die voortvloeien uit de Flora- en Faunawet, heeft de gemeente Renswoude als voorwaarde gesteld, dat onderzoek (quickscan) wordt uitgevoerd de mogelijke aanwezigheid van strikter beschermde planten en dieren. buRO, het adviesbureau dat in opdracht van 't Schoutenhuis bv. het nieuwe bestemmingsplan opstelt, heeft Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek gevraagd deze quickscan uit te voeren.

Deel van het erf van boerderij Engelaar met op de achtergrond de boerderij en rietgedekte schuur en op de voorgrond een open kapschuur met daarachter de varkensstal (HV)

2 Het onderzoek

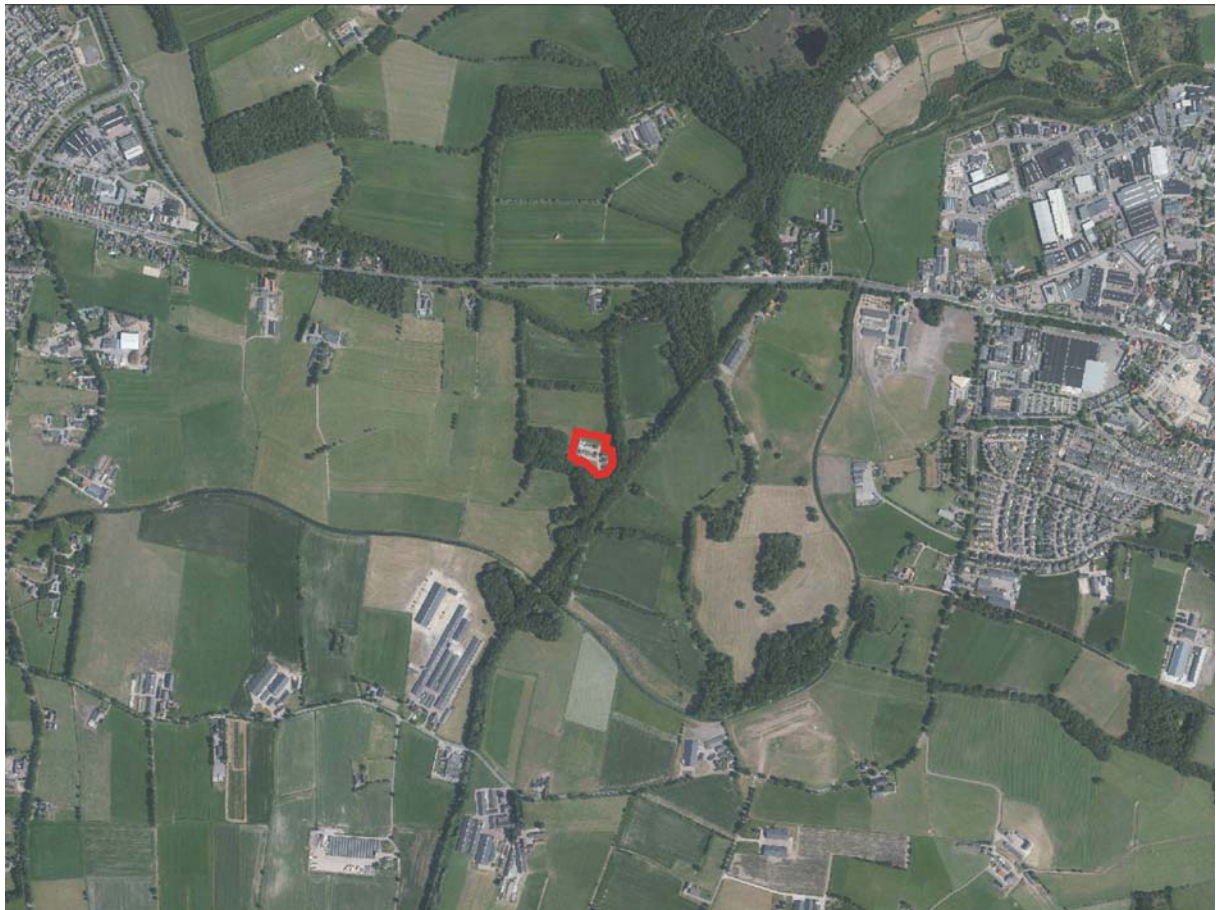
Ten behoeve van de quickscan zijn twee bezoeken aan het plangebied gebracht. Op 4 juni is een bezoek overdag afgelegd. Tijdens dit bezoek is onderzocht of in, aan en/of rond de agrarische bedrijfsgebouwen (verblijfplaatsen van) strikter beschermde soorten aanwezig zijn of kunnen zijn. Tevens zijn de gebouwen onderzocht op hun geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen en nestlocatie voor vogels. Ook is de aanwezige opgaande beplanting onderzocht op de aanwezigheid van holten en/of nesten. Daarnaast is de directe omgeving van het erf van de boerderij onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van strikter beschermde soorten. Op 2 juli is een bezoek in de zeer vroege ochtend afgelegd. Tijdens dit bezoek is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen en uilen.

3 Het plangebied

3.1 Ligging

Het plangebied ligt op ruim achthonderd meter ten westen van de rand van de bebouwde kom van Renswoude (figuur 1) in een kleinschalig cultuurlandschap dat zich uitstrekt aan weerszijden van de Groeperkade en wordt begrensd door de Lunterse Beek. De gronden in dit gebied hebben een agrarisch gebruik en bestaan grotendeels uit grasland. De agrarische percelen worden omzoomd door lanen en houtwallen en wisselen af kleinere en grotere bospercelen.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 0,75 hectare.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd)

Bron luchtfoto: Provincie Utrecht

3.2 Inrichting en gebruik

3.2.1 Gebouwen (zie figuur 2)

Boerderij met schuur (B) Het rechthoekige woonhuis met een oppervlakte van ca. 77 m² heeft gepleisterde bakstenen muren en is voorzien van een schilddak gedekt met pannen. Het huis heeft twee dakkapellen en een centrale schoorsteen. De ramen aan de voorzijde van het huis (zuidzijde) zijn voorzien van luiken.

Het woonhuis is verbonden met de naastgelegen schuur (stal). Deze schuur is opgetrokken uit baksteen en gedekt met een rieten wolfdak. De westgevel waar zich de inrijdeuren bevinden bestaat uit hout. De schuur heeft een oppervlakte van ca. 182 m².

Hooiberg (H) De hooiberg heeft een betonnen onderbouw. De zijden zijn dichtgemaakt met houten planken. De hooiberg is voorzien van dak bestaande uit metalen golfplaten en heeft een oppervlak van ca. 45 m².

De hooiberg wordt gebruikt als berging.

Schuur S2 Deze schuur bestaat uit twee delen. Het grootste deel bestaat uit een kapschuur waarvan de open zijde naar het zuiden is gericht. De wanden van deze kapschuur bestaan uit houten platen en planken. De kapschuur is. Het meest westelijke deel van de schuur bestaat uit zeecontainers. Dit deel is gedekt met metalen golfplaten en damwandprofielen. De schuur heeft een oppervlakte van ca. 307 m².

De schuur wordt deels gebruikt als garage, deels als berging en deels als (varkens)stal.

Het grootste deel van schuur S2 is een open kapschuur waarvan de wanden zijn opgetrokken uit houten platen en planken (HV)

Schuur S3 Schuur S3 is een rechthoekige schuur die is opgetrokken uit baksteen. De lange gevels zijn voorzien van een bepleistering, waarop houten platen zijn aangebracht. De schuur is gedekt met eternit golfplaten en heeft een oppervlakte van ca. 99 m². De schuur is in gebruik als varkensstal.

Schuur S4 Schuur S3 is open kapschuur met houten wanden en een houten uitbouw aan de achterzijde (westzijde). De open zijde van de schuur is naar het oosten gericht. Het dak is gedekt met eternit golfplaten en heeft een oppervlakte van ca. 98 m². De schuur is deels in gebruik als stal, deels als berging.

Schuur S5 Schuur S3 is rechthoekige schuur waarvan het meest oostelijke deel over een lengte van circa vijf meter is opgetrokken en de rest uit hout (planken en platen). Het zadeldak is gedekt met pannen en aan de kopse gevels voorzien van een houten daklijst. De schuur heeft een oppervlakte van ca. 115 m². De schuur is in gebruik als berging.

Het oostelijke deel van schuur S5 heeft bakstenen muren, de wanden van de rest van de schuur bestaan uit houten platen en planken (HV)

Figuur 2. Bebouwing op het erf van boerderij Engelaar

3.2.2 Gronden rondom de bebouwing

De gronden ten oosten en zuiden van de boerderij met schuur bestaan uit grasland met enkele (fruit)bomen dat nu en dan begraaasd wordt door schapen. Aan de voorzijde (zuidzijde) van de boerderij is een kleine siertuin en een terras aangelegd. Ten zuiden van de schuur S5 ligt een stuk braak terrein dat vroeger vermoedelijk gebruikt werd als moestuin. Hier staan enkele bomen en struiken. Ten westen van deze schuur ligt een mestplaat. Tussen schuur S3 en de boerderij heeft eertijds nog een schuur gestaan. Van deze schuur resteren alleen nog de onderste delen van de muren. De gronden tussen de gebouwen zijn grotendeels onverhard en bestaan uit zand.

3.2.3 Naaste omgeving van het erf

Ten westen van het erf van boerderij Engelaar ligt een bosje van beuken en eiken met een breedte van circa honderd meter, dat ten zuiden van het erf versmalt tot een breedte van dertig á veertig meter. Naar het zuidoosten toe sluit deze bosstrook aan op de opgaande beplanting van de Groeperkade. De toegangsweg naar boerderij Engelaar is voorzien van een relatief oude beplanting van eiken.

Langs de toegangsweg naar boerderij Engelaar is een beplanting van relatief oude, zware eiken aanwezig (HV)

4 De plannen voor boerderij Engelaar

De plannen bestaan uit twee onderdelen: de sloop van de meeste agrarische bedrijfsgebouwen en de bouw van een nieuwe woning in ruil voor de gesloopte bebouwing. De boerderij met schuur (B) blijft behouden en krijgt een woonbestemming. Ook schuur S4 blijft behouden. Alle overige gebouwen (hooiberg en schuren S2, S3 en S5) worden gesloopt. De totale oppervlakte van de te slopen bebouwing bedraagt ca. 566 m². Als ook de sloop van de restanten van de vervallen schuur worden meegerekend, is deze oppervlakte nog groter.

5 De actuele en potentiële natuurwaarden

5.1 Vleermuizen

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied jagende individuen van vier soorten vleermuizen (ruige en gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis) vastgesteld. Gezien de inrichting en het gebruik van het plangebied is het niet aannemelijk dat het plangebied voor deze soorten een essentieel jachtgebied vormt.

Er zijn geen vliegroutes of verblijfplaatsen vastgesteld. De gebouwen op het erf zijn, met uitzondering van de boerderij, gelet op hun aard en constructie geen van alle geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Ze zijn te licht, hebben een te sterk wisselend microklimaat en bevatten, voor zover het stenen gebouwen betreft, geen spouwen.

Verblijfplaatsen zijn wel aanwezig in de boerderij. In het zomerhalfjaar verblijven er nu en dan gewone dwergvleermuizen achter de houten luiken van de ramen (mededeling van de heer Legemaat, bewoner van de boerderij). Ook is er in het bosperceel ten westen van het plangebied een (kraam)verblijf van rosse vleermuizen in een holle beuk vastgesteld. Het is niet uitgesloten dat in dit bosperceel meer verblijven van vleermuizen aanwezig zijn, aangezien hier veel bomen met in potentie geschikte holtes staan.

5.2 Das

In het bosperceel ten westen van het plangebied ligt een grote dassenburcht met ten minste twintig pijpen. Deze burcht ligt op zo'n zestig meter vanaf de grens van het plangebied.

Zowel in het bosperceel als in de graslanden in de omgeving van de burcht zijn sporen aangetroffen van foeragerende dassen en in het bos zijn ook veel mestputjes gevonden. Op het erf van de boerderij zijn noch sporen van foeragerende dieren noch mestputjes vastgesteld. Gelet de nabijheid van de burcht zullen vrijwel zeker nu en dan dassen op het erf komen, maar dit vormt voor de dieren geen essentieel foerageergebied.

Een van de pijpen van de dassenburcht in het bosje ten westen van het plangebied (HB)

5.3 Vogels

In de schuren op het erf zijn nesten van acht vogelsoorten aangetroffen: holenduif, boerenzwaluw, witte kwikstaart, winterkoning, koolmees, merel, zanglijster en grauwe vliegenvanger. Onder de nokvorsten van de boerderij nestelen ringmussen en in de beplanting langs de randen van het erf nestelen onder andere houtduif, heggenmus, roodborst, pimpelmees, spreeuw en vink. In het plangebied zijn geen (sporen van) soorten aangetroffen waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, zoals steenuil en huismus.

Nest van een witte kwikstaart in het hijsblok van een van de zeecontainers (HB)

In het bosperceel ten westen van het plangebied komen onder andere buizerd, groene specht, boomklever, glanskop en appelvink voor. Ook zijn in twee beuken (oude) nestholten van zwarte spechten aangetroffen.

5.4 Overige diersoorten

Op grond van de inrichting en het gebruik van het plangebied is het niet aannemelijk hier verblijfplaatsen van andere strikt beschermde diersoorten voorkomen.

5.5 Planten

In het plangebied zijn 59 plantensoorten aangetroffen, alle algemene soorten van tuinen, bosranden en verstoorde milieus. Op grond van de inrichting en het gebruik van het erf is het niet aannemelijk dat in het plangebied groeiplaatsen van strikt beschermde plantensoorten voorkomen.

6 De plannen in relatie tot wet- en regelgeving

6.1 Flora- en Faunawet

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van strikter beschermde soorten aangetroffen en op grond van de aard en constructie van de gebouwen en de inrichting en het gebruik van het erf is het niet aannemelijk dat deze in het plangebied aanwezig zijn.

In de te slopen gebouwen nestelen wel acht soorten broedvogels. Het is aannemelijk dat in de gebouwen elk jaar verschillende soorten vogels nestelen. Om te voorkomen dat de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet ten aanzien van (algemene) broedvogels worden overtreden, dient het slopen van gebouwen te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels.

In zijn algemeenheid wordt voor het broedseizoen de periode 1 maart tot en met 15 juli aangehouden. Sommige soorten kunnen ook vóór 1 maart of na 15 juli (tot in september) nestelen. Het is derhalve raadzaam om voorafgaand aan sloopwerkzaamheden de gebouwen te (laten) controleren op de eventuele aanwezigheid van in gebruik zijnde vogelnesten. Worden deze aangetroffen, dan dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot de vogels de nesten uit eigener beweging hebben verlaten.

De bouw van een woning kan ook leiden tot aantasting van de functionaliteit van de dassenburcht en het (kraam)verblijf van de rosse vleermuizen in het bosperceel ten westen van het plangebied ten gevolge van verstoring door verlichting en van verstoring door menselijke aanwezigheid en activiteiten. Verstoring van deze verblijfplaatsen door verlichting kan worden voorkomen door aan of rond de nieuw te bouwen woning geen verlichting toe te staan die gericht is op de aangrenzende bospercelen. Verstoring van de dassenburcht door menselijke aanwezigheid en activiteiten kan worden voorkomen door de nieuw te bouwen woning visueel af te schermen van de bospercelen. Dit kan worden gerealiseerd door langs de bosranden een dichte struweelrand aan te leggen bestaande uit inheemse soorten met onder andere de altijdgroene hulst. Middels deze maatregelen kan worden voorkomen dat verblijfplaatsen van strikter beschermde soorten worden verstoord en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Deze maatregelen kunnen worden geborgd door ze in het bestemmingsplan op te nemen als randvoorwaardelijke verplichting.

6.2 Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS; figuur 3), maar grenst wel aan drie zijden aan de EHS. Dit houdt in dat het wenselijk is dat beoordeeld wordt in hoeverre de plannen voor het landgoed Engelaar nadelige effecten kunnen hebben voor de aangrenzende gebieden in de EHS. In de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (Provincie Utrecht 2013a,b, 2014a) is hierover het volgende opgenomen:

'Het is mogelijk dat ook ontwikkelingen buiten de EHS van invloed zijn op het functioneren van de EHS. Daarbij denken wij aan ontwikkelingen die een verstorende invloed hebben, of ontwikkelingen die leiden tot aanpassingen van het watersysteem in de buurt van een verdrogingsgevoelig natuurgebied. Wij vragen de gemeenten als onderdeel van een goede ruimtelijke ordening bij ontwikkelingen in de nabijheid van de EHS te voorkomen dat deze een negatieve invloed hebben op het functioneren van de EHS.'

Figuur 3. Ligging van het plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van de EHS

Groen: EHS; geelgroen: groene contour. Bron: Provincie Utrecht 2015

Oppervlaktevermindering en samenhang Realisatie van de plannen zal niet leiden tot oppervlaktevermindering of aantasting van de samenhang van de EHS, omdat de plannen beperkt blijven tot het erf van boerderij Engelaar, dat buiten de EHS ligt.

Aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS Realisatie van de plannen zal niet leiden tot aantasting van de aaneengesloten en robuustheid van de EHS, omdat de plannen beperkt blijven tot het erf van boerderij Engelaar, dat buiten de EHS ligt.

Zones met bijzondere ecologische kwaliteit Realisatie van de plannen zal niet leiden tot aantasting van zones met bijzondere ecologische kwaliteit binnen de EHS, omdat er geen werkzaamheden zijn voorzien met uitstraling naar de aangrenzende natuurgebieden.

Bijzondere soorten in de EHS Realisatie van de plannen kan leiden tot aantasting van bijzondere soorten, met name van das en rosse vleermuis, als gevolg van verstoring door verlichting en menselijke aanwezigheid en activiteiten. Aantasting kan worden voorkomen door het treffen van de maatregelen die vereist zijn in het kader van de Flora- en Faunawet.

Essentiële verbindingen Realisatie van de plannen zal niet leiden tot aantasting van essentiële verbindingen tussen gebieden in de EHS omdat die in en in de nabijheid van het plangebied niet aanwezig zijn.

8 Conclusies

De plannen in relatie tot de Flora- en Faunawet

- ❑ In de te slopen gebouwen in het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van strikter beschermde soorten vastgesteld. Op grond van de aard en de constructie van de gebouwen is het niet aannemelijk dat deze aanwezig zijn.
- ❑ In de gebouwen zijn acht soorten broedvogels vastgesteld. Het is aannemelijk dat er jaarlijks vogels nestelen in de te slopen gebouwen.
- ❑ Om overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet ten aanzien van (algemene) broedvogels te voorkomen, dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen, bij voorkeur in de periode begin oktober tot begin februari.
- ❑ In het bosperceel ten westen van het plangebied ligt een grote dassenburcht en is in een holle beuk een (kraam)verblijf van rosse vleermuizen vastgesteld.
- ❑ De bouw van een woning kan leiden tot aantasting van de functionaliteit van deze dassenburcht en van het (kraam)verblijf van de rosse vleermuizen ten gevolge van verstoring door verlichting en van verstoring door menselijke aanwezigheid en activiteiten.
- ❑ Verstoring van deze verblijfplaatsen door verlichting kan worden voorkomen door aan of rond de nieuw te bouwen woning geen verlichting toe te staan die gericht is op de aangrenzende bospercelen.
- ❑ Verstoring van de dassenburcht door menselijke aanwezigheid en activiteiten kan worden voorkomen door de nieuw te bouwen woning visueel af te schermen van de bospercelen. Dit kan worden gerealiseerd door langs de bosranden een dichte struweelrand aan te leggen bestaande uit inheemse soorten met onder andere de altijdgroene hulst.
- ❑ Middels deze maatregelen kan worden voorkomen dat verblijfplaatsen van strikter beschermde soorten worden verstoord en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet.
- ❑ Deze maatregelen kunnen worden geborgd door ze in het bestemmingsplan op te nemen als randvoorwaardelijke verplichting.

De plannen in relatie tot de bescherming van de EHS

- ❑ Het plangebied ligt buiten de Ecologische Hoofdstructuur, maar grenst wel aan drie zijden aan de EHS. Daarom is het wenselijk dat beoordeeld wordt in hoeverre de plannen voor het landgoed Engelaar nadelige effecten kunnen hebben voor de aangrenzende gebieden in de EHS.
- ❑ Realisatie van de plannen zal niet leiden tot oppervlaktevermindering of aantasting van de samenhang van de EHS, de aaneengesloten en robuustheid van de EHS, zones met bijzondere ecologische kwaliteit binnen de EHS en essentiële verbindingen.
- ❑ Realisatie van de plannen kan wel leiden tot aantasting van bijzondere soorten, met name van das en rosse vleermuis, als gevolg van verstoring door verlichting en menselijke aanwezigheid en activiteiten.
- ❑ Aantasting kan worden voorkomen door het treffen van de maatregelen die vereist zijn in het kader van de Flora- en Faunawet.

9 Geraadpleegde literatuur

- Dienst Regelingen van het ministerie van LNV 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Brief, Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011b. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van EZ 2012. Soortenstandaard Das *Meles meles*. Versie 1.0. Den Haag.
- Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2013. Het protocol voor vleermuisinventarisaties (www.natuurnet.nl).
- Ministerie van LNV 2000. Bescherming van planten en dieren. *Over de Flora- en Faunawet*. Brochure nr. 03. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002a. Ter bescherming van onvervangbare flora en fauna. Algemene toelichting op de Flora- en Faunawet. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002b. Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen en dergelijke. Over de Flora- en Faunawet in Nederland. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren. De Flora- en Faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Provincie Utrecht 2013a. Structuurvisie Provincie Utrecht 2013-2028. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2013b. Provinciale Ruimtelijke Verordening, Provincie Utrecht 2013. Ex artikel 4.1 eerste lid, Wro. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2014a. Partiële Herziening van de Structuurvisie Provincie Utrecht 2013-2028 & Verordening 2013. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2014b. Ontwerp Natuurbeheerplan 2015. Rapport, Utrecht.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.1. RVO-S12-401/BF15896. Ministerie van Economische Zaken, 's Gravenhage.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland 2014. Soortenstandaard Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*, versie 1.1. RVO-S08-401/BF15896. Ministerie van Economische Zaken, 's Gravenhage.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland 2014. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, versie 1.1. RVO-S23-401/BF15896. Ministerie van Economische Zaken, 's Gravenhage.

Geraadpleegde websites:
www.provincie-utrecht.nl